

OBSAH

ÚVOD: PŘEDPOKLADY A VÝCHODISKA VYŠETŘOVÁNÍ TAKŘKA DETEKTIVNÍHO A INTELEKTUÁLNÍHO ZÁPASU NA DVOU FRONTÁCH /13

Hlavní záměr našeho projektu i této monografie /13

Východiska našeho výzkumu, stav zkoumané problematiky a postup při vzniku této monografie. Poukazy na oblast evangelické a pravoslavné teologie /17

Předběžný nástin našeho postoje k problematice transformismu a evoluce /22

Uspořádání kapitol této knihy a chronologické vymezení zkoumaného období /25

Existenciální i teologická relevance nastoleného tématu, odůvodnění dedikace knihy světlé památce T. G. Masaryka /26

1. NEJNOVĚJŠÍ PŘÍNOSY OSTATNÍCH VĚD ZABÝVAJÍCÍCH SE ANTROPOGENEZÍ A TEOLOGIE /30

Světónázorová neutralita dvou významných současných českých monografií o vzniku člověka /32

Základní zájem teologie v oblasti ostatních věd zabývajících se antropogenezí /34

Přínosy paleoantropologie, paleogenetiky a paleokulturologie zejména s ohledem na problematiku demarkační linie mezi živočichem a člověkem /37

Teologické hledání demarkační čáry mezi lidmi a ještě ne zcela lidmi /50

2. KLÍČOVÁ POSTAVA ST. GEORGE J. MIVARTA, ANGLICKÉHO EVOLUCIONISTY A KATOLICKÉHO Oponenta CH. DARWINA (1871) /55

Život a dílo /57

Mivartovy kontroverze /60

Odborná kritika Darwinových pozic /65

Originální podoba Mivartovy teze /68

Souhrnné hodnocení /72

3. WALLACEOVA-BRAUNOVA TEZE (1872) A PRVNÍ ČEŠTÍ PRŮKOPNÍCI TRANSFORMISTICKY POJÍMANÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA: LADISLAV JOSEF ČELAKOVSKÝ (1877), FRANTIŠEK MAREŠ (1891) A TI DALŠÍ /75

Wallaceova-Braunova teze a první český průkopník evolučního vzniku-stvoření člověka Ladislav Josef Čelakovský /77

Oscilace mezi hegelianistickým imanentismem a kantovskou etikou, která implikuje transcendenci, v díle L. J. Čelakovského /83

František Mareš (1891), český zastánce Mivartovy teze /85

Dílčí hodnocení: Střední myšlenkový proud a další otevírání se české katolické teologie recepci transformistického způsobu vzniku-stvoření člověka /88

4. JOSEPH KNABENBAUER, S. J., ODPŮRCE I PRŮKOPNÍK TRANSFORMAČNÍHO VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA (1877) /91

Německo 19. století – země zaslíbená darwinismu /92

Základní informace o J. Knabenbauerovi, S. J. /96

Knabenbauerova studie o evoluci z roku 1877 /98

Souhrnné hodnocení /105

5. PRVNÍ OTEVŘENÝ ZASTÁNCE TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ LIDSKÉHO TĚLA, ITALSKÝ TEOLOG A HISTORIK RAFFAELLO CAVERNI (1877) /107

Darwinismus v Itálii 19. století /108

Životní osudy R. Caverniho, jeho spisy a kontroverze o Galilea /110

Průběh a důvody odsouzení Caverniho díla z roku 1878 /112

Analýza Caverniho monografie *De' nuovi studi della filosofia. Discorsi a un giovane studente* /116

Souhrnné hodnocení /124

6. ODPŮRCI A POZDNÍ ZASTÁNCI TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA NA STRÁNKÁCH PERIODIKA LA CIVILTÀ CATTOLICA V OBDOBÍ LET 1850–1980 /125

Základní informace o LCC /125

LCC jako „vlajková loď“ odpůrců evolučního vzniku-stvoření člověka a proměna uvedeného postoje ve 40. letech 20. století /127

Souhrnné hodnocení /136

7. VYHRANĚNÝ ODPŮRCE TRANSFORMISMU PIETRO CATERINI, S. J. (1884) /138

Život a dílo P. Cateriniho /138

Analýza Cateriniho knihy o transformistické verzi vzniku člověka z roku 1884 /139

Úvod a první část věnovaná kritice transformismu na poli přírodních věd /140

Problematika evoluce z filosofického hlediska /147

Problematika evolučního vzniku člověka z teologického hlediska /153

Závěrečné shrnutí: mezi „naturalismem“ a „angelismem“ /156

8. FRANÇOIS MARIA DALMACE LEROY, O. P. – PRŮKOPNÍK MOŽNOSTI KATOLICKÉ RECEPCE TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ LIDSKÉHO TĚLA (1887 A 1891) /157

Francouzská věda a paleoantropologie nepříliš nakloněné idejím Ch. Darwina (1859–1910) /158

Životní cesta a dílo F. M. D. Leroye /162

Hlavní události průběhu vyšetřování a profilace názorových skupin ve věci křesťanské recepce transformismu, zejména pak evolučního vzniku-stvoření lidského těla /164

Analýza monografie *L'Évolution restreinte aux espèces organiques*, Paris – Lyon:

Delhomme et Briguet, 1891 /169

Předmětná monografie jako výraz otevřeného tomismu

francouzských dominikánů v 80. a 90. letech 19. století /170

Celková struktura předmětné monografie /171

Leroyova teze o (ne)možnosti evolučního vzniku-stvoření lidského těla /173

Souhrnné hodnocení: aktualita Leroyova upřesnění Mivartovy teze /176

9. VELMI VÝZNAMNÝ PRŮKOPNÍK TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ LIDSKÉHO TĚLA, ŠPANĚLSKÝ KARDINÁL ZEFERINO GONZÁLEZ Y DÍAZ TUÑÓN, O. P. (1891) /178

Základní informace o španělském darwinismu a antidarwinismu v letech 1850–1910 /178

Dramatické osudy a tematicky bohaté dílo filosofa, biskupa a kardinála Zeferina Gonzáleze, O. P. /181

Analýza vybraných pasáží díla *La Biblia y la Ciencia* z roku 1891 /186

Analýza vybraných partií z prvního svazku díla /187

Analýza vybraných partií z druhého svazku díla /192

Souhrnné hodnocení /196

10. ITALSKÝ LITERÁT A HLASATEL SPIRITUÁLNÍHO A ESTETICKÉHO EVOLUCIONISMU – ANTONIO FOGAZZARO (1893) /198

Životní osudy a dílo A. Fogazzara na pozadí situace v tehdejší Itálii /198

Mezi Rosminim a Teilhardem – Fogazzarova spiritualistická koncepce evolučního stvoření /201

Souhrnné hodnocení /204

11. KONSTANTIN HASERT (1893?) – RAKOUSKÝ PRŮKOPNÍK A VÁHAVEC VE VĚCI TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA /206

Základní údaje o Hasertově životě a díle /207

Mezidruhová transformace a vznik-stvoření člověka v monografii *Antworten der Natur* z roku 1893 (1905) /210

Evoluce a vznik-stvoření člověka v monografii *Der Mensch* z roku 1907 /213

Souhrnné hodnocení /217

12. PROMĚNA POSTOJE K PROBLEMATICE TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA V DÍLE ŠPIČKOVÉHO NĚMECKÉHO BIBLISTY FRANZE VON HUMMELAUERA, S. J. (1895) /219

Základní údaje o životě a díle F. von Hummelauera /219

Problematika přírodních věd ve spisu *Der biblische Schöpfungsbericht* z roku 1877 /221

Problematika přírodních věd a zejména transformistického vzniku-stvoření člověka ve spisu *Commentarius in Genesim* z roku 1895 /223

Problematika přírodních věd ve spisu *Nochmal der biblische Schöpfungsbericht* z roku 1898 /228

Souhrnné hodnocení /231

13. AMERICKÝ TEOLOG JOHN AUGUSTINE ZAHM JAKO ZANÍCENÝ OBHÁJCE MIVARTOVY TEZE (1896) /233

Stručná informace o Zahmově životním příběhu /234

Zahmovy spisy o evoluci, zrod a průběh jeho kauzy /235

Analýza problematiky transformistického vzniku-stvoření v Zahmově knize *Evolution and Dogma* z roku 1896 /237

Základní rysy Zahmova postoje k evoluci a jeho přesvědčovací strategie /238

Mivartova teze může podle Zahma najít oporu u Augustina a Tomáše /240

Zahm a Mivart, Zahm a ostatní předchozí průkopníci /245

Souhrnné hodnocení /248

14. CESTA ANGLICKÉHO BENEDIKTINA A BISKUPA JOHNA CUTHBERTA HEDLEYHO, O. S. B., K PŘIJETÍ MOŽNOSTI TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA (1898). REAKCE NA MIVARTA A ZAHMA /250

Základní údaje o životě a díle Johna Cuthberta Hedleyho /252

Hedleyho reakce na Darwina (1871) a Mivarta z let 1871, 1872, 1887 /254

Evoluce a křesťanství – reakce na Darwina (1871) /255

Reakce na Mivarta (1871) /257

Druhá reakce na Mivarta a jeho obrana proti Huxleymu (1872) /260

Hedleyho polemika s Mivartem o kompetence vědních disciplín a církevní autority (80. léta 19. století) /262

Hedleyho odstíněný postoj k Zahmovým názorům (1898) /268

Kritika Hedleyho ze strany periodika *La Civiltà Cattolica* /272

Souhrnné hodnocení /276

15. JASNOZŘIVÝ A VE SVÉ DOBĚ NEPOCHOPENÝ CREMONSKÝ BISKUP GEREMIA BONOMELLI – STOUPENEC NÁZORŮ J. A. ZAHMA (1898) /278

Životní pouť a dílo cremonského biskupa G. Bonomelliho /278

Problematika transformistického vzniku-stvoření člověka v *Seguiamo la ragione* /282

Autorův záměr, celkové rozvržení spisu /282

Problematika vzniku-stvoření člověka v osmé konferenci /285

Příloha k prvnímu vydání z roku 1898 /287
Souhrnné hodnocení /290

16. ŠPANĚLSKÝ PŘÍRODOVĚDEC A TEOLOG JUAN T. GONZÁLEZ DE ARINTERO, O. P., OBHÁJCE TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA (1898) /292

Životní cesta a dílo teologa, přírodovědce a mystika Juana T. Gonzáleze de Arinterera /292

Řešení problému mezidruhové transformace a zejména transformistického vzniku-stvoření člověka v díle Juana T. Gonzáleze de Arinterera /295

Transformistický způsob stvoření druhů a člověka v díle *La Evolución y la Filosofía Cristiana*, I /295

Problematika transformistického vzniku-stvoření člověka v ostatních needitovaných i publikovaných spisech Juana Gonzáleze de Arinterera /306

Souhrnné hodnocení /307

17. FRANCOUZSKÝ BIBLISTA V AMERICKÝCH SLUŽBÁCH: FRANCIS ERNEST GIGOT A NEROZPORNOST MIVARTOVY TEZE S VÝPOVĚDÍ KNIHY GENESIS (1901) /310

Základní údaje o životě a díle Francise Ernesta Gigota /311

Stvoření člověka v Gigotově speciálním úvodu do historických knih Starého zákona z roku 1901 /312

Souhrnné hodnocení /316

EXKURS: Biblická zpráva o stvoření člověka jako velká metafora podle Augustinova spisu *De Genesi ad litteram* (DeGL) /318

18. ERICH WASMANN, S. J., A TRANSFORMISTICKÁ KONCEPCE VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA (1903) /326

Stručné pojednání o životě a vědeckém působení Ericha Wasmanna /328

Wasmannovo přírodovědecké dílo a jeho světonázorové diskuse /330

Wasmannova přímá konfrontace s Haeckelem /336

Pamětihodné berlínské klání /336

Wasmannova kniha o Haeckelově kulturní práci /338

Monografie o Haeckelově monismu /338

Wasmannův postoj k možnosti transformistického vzniku-stvoření člověka /339

Wasmannova studie o možnosti rozšíření descendenční teorie i na člověka (1903) /340

Pojednání o lidské a zvířecí duši /342

Souhrnné hodnocení /343

19. NORBERT PETERS – SVĚDEK OTEVŘENOSTI NĚMECKÉ BIBLISTIKY TRANSFORMISTICKÉMU VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA (1906, 1907) /345

Základní údaje o osobě a díle Norberta Peterse /346

Analýza spisu *Glauben und Wissen im ersten biblischen Schöpfungsbericht* /347

Citování a opomenutí či „zamlčení“ průkopníci hypotetické recepce Mivartovy teze ze strany katolické teologie z období 1870–1906 /348

Intence autora a celkový situační kontext vzniku analyzovaného díla /349

Problematika poměru biblické zprávy o stvoření k moderní vědě, zejména k hypotéze transformistického, descendenčního vzniku-stvoření člověka /351

Souhrnné hodnocení /355

20. JOHANN BAPTIST GÖTTESBERGER – SVĚDEK ZÁSADNÍCH PROMĚN POSTOJE KATOLICKÉ TEOLOGIE K TEORII TRANSFORMISTICKÉHO VZNIKU-STVOŘENÍ ČLOVĚKA. EVOLUČNÍ VZNIK-STVOŘENÍ LIDSKÉ PSYCHIKY? (1910) /356

Základní údaje o autorově životě a díle /356

Analýza spisu *Adam und Eva* /357

Základní informace o předmětné monografii /357

Zrozený z prachu a otázka transformistického vzniku-stvoření nejen lidského těla, ale také lidské psychiky /359

Stvoření Evy jako Adamova protějšku a problematika pravdivostní vypovídací hodnoty biblických zpráv o stvoření /368

Souhrnné hodnocení /369

21. MEZI MIVARTEM A TEILHARDEM. PŘÍPAD BELGICKÉHO TEOLOGA A GEOLOGA HENRYHO DE DORLODOTA (1921) /371

Životní a vědecká cesta H. de Dorlodota a jeho vyšetřování Papežskou biblickou komisí /372

Stručná analýza spisu *L'Origine de l'homme*, s. 101–195 /379

Souhrnné hodnocení /386

Závěr: Spletitý příběh o jasnozřivosti, odvaze a úžasném dědictví /388

Četné vědecké objevy a přínosy nabízené v této monografii /388

Nástin hlavních charakteristik velkého dramatu recepce evolučního vzniku-stvoření člověka ze strany katolické církve a výzva k jeho definitivnímu vyústění /392

Limitovaná platnost principu „*Roma locuta – causa finita*“ a odpovědnost teologa za intelektuální důstojnost víry /395

Naše dědičné právo na křesťanskou-teistickou interpretaci přínosů evoluční přírodovědy v otázce vzniku-stvoření člověka /398

Bibliografie /401

Summary /424

Rejstřík /428